

Kur'ân'a Göre Amellerin Dünyadaki Karşılıkları

The Rewards of Deeds in This World According to The Quran

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ERGÜN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Tefsir Anabilim Dalı
Manisa Celal Bayar University, Faculty of Theology, Department of Tafsir, Manisa, Turkey.

mehmet.ergun@cbu.edu.tr

 0000-0003-1036-3115

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received

30 Aralık / December 2020

Kabul Tarihi / Accepted

17 Şubat / February 2021

Yayın Tarihi / Published

17 March / March 2021

Atıf Bilgisi / Cite as:

Ergün, Mehmet. "Kur'ân'a Göre Amellerin Dünyadaki Karşılıkları", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Mart 2021), 145-173. <http://doi.org/1051702/esoguifd.850281>.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyright © Published by Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi /Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Theology Bütün hakları saklıdır. / All right reserved. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esoguifd>

CC BY-NC 4.0 This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Etik Beyanı / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu, yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği ve bu araştırmanın desteklenmesi için herhangi bir dış fon alınmadığı yazar tarafından beyan olunur / It is declared by the author that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study; that all the sources used have been properly cited; that no external funding was received in support of the research.

Kur'ân'a Göre Amellerin Dünyadaki Karşılıkları

Öz ► Kur'ân'da sık sık dünya ve âhiret mukayesesi yapılmakta ve asıl olanın âhiret hayatı olduğu vurgulanmaktadır. Genel olarak bu dünyada yapılan amellerin karşılıklarının âhirette verileceği bildirilmekle birlikte bazı iyiliklerin ve kötülüklerin karşılıklarının daha bu dünyada iken verileceğine de değinilmektedir. Kur'ân'da değinilen bir diğer husus da ister dünyada ister âhirette olsun insanlara verilecek bütün mükâfat ve cezaların Allah'tan geldiğinin bilinmesidir. Dince iyi sayılan amellere karşılık bu dünyada verilen mükâfatlar maddi kazanım olabildiği gibi manevi destek niteliğinde de olabilmektedir. Bunun yanında günahkârlara da bu dünya nimetlerinden verildiği ancak onlara verilme sebebinin farklı olduğu belirtilmektedir. Dünyadaki cezalandırmalar toplumların helak edilmesi, insanların şekillerinin değiştirilmesi, rezil bir hayat yaşama, bazı helallerin haram kılınması, başka insanlar tarafından cezalandırılma, hukuki cezalar ve kefaretlar şeklinde gerçekleşmektedir. Allah tarafından bazen bu cezalandırmalar ertelenebilmektedir. Dünyada yaptıkları kötü amelleri sebebiyle yine dünyada ceza çeken insanların âhirette bu suçları sebebiyle tekrar cezalandırılıp cezalandırılmayacakları hususu da tartışılan konulardan biridir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'ân, Mükâfat, Ceza, Dünya Hayatı.

The Rewards of Deeds in This World According to The Quran

Abstract ► The world and the hereafter are often compared in the Quran and it is emphasized that the life in the hereafter is more important. It is generally stated that the rewards of deeds performed in this world will be given in the hereafter. However, it is also said that some good and bad deeds will be rewarded while in this world. It is stated in the Quran that all the rewards and punishments that will be given to people both in the world and in the hereafter come from Allah. The rewards given in this world for deeds that are considered good according to Islam can be either material gain or spiritual support. In addition, it is stated that sinners are given from the blessings of this world but the reasons of given to them is different. Punishments in the world take place in the form of destruction of societies, changing the shapes of people, living a disgraceful life, making some halal haram, being punished by other people, legal punishments and penance. Sometimes these punishments can be delayed by God. The issue of whether people who are punished in the world due to their bad deeds will be punished again in the hereafter for these crimes is also one of the controversial issues.

Keywords: Tafsir, Quran, Reward, Punishment, World life.

Giriş

Kur'ân'a göre ölümün ve hayatın yaratılış amacı kulların imtihan edilmesi, bu imtihanın amacı da kimin daha güzel amel işleyeceğinin belirlenmesidir.¹ Bunu tespit için Allah insanları ve onların davranışlarını her an görmekte², bilmekte³, şahitlik etmekte⁴, bütün yapılanlardan

¹ el-A'râf 7/129; Yûnus, 10/14; Hûd 11/7; el-Kehf 18/7; el-Mülk 67/2.

² el-Bakara 2/110, 233, 237, 265; Âl-i İmrân 3/156; el-Enfâl 8/72, Hûd 11/112.

³ el-Bakara 2/283.

⁴ Âl-i İmrân 3/98; Yûnus 10/61.

haberdar olmakta⁵ ve ilmen kuşatmaktadır.⁶ Ayrıca insanların kendilerini devamlı gözetim ve kontrol altında hissetmesi amacıyla görevli meleklerin de yapılan amelleri kayıt altına aldığı bildirilmektedir.⁷ Kıyametin kopmasından sonra din gününde bu kayıtlar değerlendirmeye tabi tutulacak sonuçta iyi ameller karşılığında mükâfat, kötü ameller karşılığında ise ceza görülecektir.⁸ Din gününün sahibi olan Allah,⁹ o günü; gerçekleşecek olmasında şüphe bulunmayan¹⁰, hesapların görüleceği¹¹ ve herkesin yaptığıının karşılığının mutlak adaletle eksiksiz olarak kendisine ödeneceği¹² ve kötü amel sahipleri yalnızca kötülükleri oranında cezalandırılırken iyi amel işleyenlerin yaptıklarından daha fazlasıyla mükâfatlandırılacağı¹³ gün olarak nitelemektedir. O gün, insanlar dünyada iken işledikleri iyi ve kötü amellerini hazır bulacaklar, kötü amelleriyle yüz yüze gelenler bunların kendilerinden uzaklaşmasını¹⁴ ve dünyaya tekrar gönderilip iyi amellerde bulunmalarına imkân verilmesini arzulayacaklardır.¹⁵

Kur'ân'da, dünya hayatında işlenen amellerin karşılıklarının görülme yeri olarak genelde âhiret zikredilmekle birlikte bizim de bu çalışmamızda ele alacağımız üzere bazı âyetlerde insanların yaptıkları iyilik veya kötülüklerin karşılıklarının daha bu dünyada verileceğinden bahsedilmektedir.¹⁶ Hz. Ömer'e atfedilen: "Allah, işleri Kur'ân'dan ziyade, idareciler eliyle yönetmektedir; çünkü insanlar âhiretten ziyade bu dünyada cezaya çarptırılmaktan daha fazla korkmaktadırlar"¹⁷ şeklindeki sözde en azından bazı insanların âhiretteki cezalandırmayı zaman ve mekân açısından uzak görmeleri sebebiyle önemsemediğine ancak dünyadaki cezalandırmayı daha fazla dikkate aldıklarına vurgu yapmaktadır. Nitekim bazı günahkârlar işledikleri kötülüklerin karşılığında büyük bir azabın kendilerini beklediği hususunda uyarıldıklarında böyle bir şeyin gerçekleşeceğine inanmadıkları için meydan okuyan bir tavırla vaat edilen karşılığı hemen görmek istemektedirler.¹⁸ Diğer yandan yapılan iyiliklerin yine bu dünyada maddi ve manevi olarak

⁵ el-Bakara 2/74, 85, 140, 149, 234, 271, Âl-i İmrân 3/99, 153, 180; en-Nisâ 4/94, 128, 135; el-Mâide 5/8; et- Tevbe 9/16.

⁶ Âl-i İmrân 3/120; en-Nisâ 4/108; Hûd 11/92.

⁷ el-İnfitâr 82/11-12.

⁸ el-Bakara 2/25, 281; Âl-i İmrân 3/161, 185; el-En'âm 6/132; İbrâhîm 14/23; el-Ahkâf 46/19; et-Tîn 96/6; el-Beyyine 98/7-8.

⁹ el-Fâtiha 1/4; el-İnfitâr 82/17-19.

¹⁰ Âl-i İmrân 3 / 25.

¹¹ İbrâhîm 14/41.

¹² el-Bakara 2 / 281; Âl-i İmrân 3 / 25, 161, 185; en-Nahl 16 / 111; ez-Zümer 39 / 70.

¹³ en-Nûr 24/38; Sebe' 34/37-38; el-Mü'min 40/40; el-Ahkâf 46/16.

¹⁴ Âl-i İmrân 3/30; el-Kehf 18/49.

¹⁵ el-A'râf 7/53; es-Secde 32/13; el-Fâtır 35/37.

¹⁶ el-En'âm 6/49; el-A'râf 7/136; Tâhâ 20/124; ez-Zümer 39/25-26.

¹⁷ Fauzi M. Najjar, "Islam and Modern Democracy", *The Review of Politics*, 20/2 (Apr., 1958), pp. 164-180. (Erişim 5 Temmuz 2020).

¹⁸ Yûnus 10/11; el-Enbiyâ 21/37.

mükâfatlandırılacağı belirtilmektedir.¹⁹ Ancak musibet ve belalar sadece inkâr ve isyan eden insanların başına gelmemekte bilakis başta peygamberler olmak üzere salih insanlar da dünyada birçok sıkıntılara maruz kalmaktadırlar.²⁰ Âyetler yanında hadislerde de en büyük sıkıntılarla peygamberlerin karşılaştığı,²¹ Allah'ın sevdiği kullarını da musibetlerle imtihana tabi tutacağı²² belirtilerek her türlü hastalık, yorgunluk ve kederden tutun da ayağına diken batmasına kadar Müslümanın başına gelen her türlü musibetin onun günahlarına kefarete olacağı müjdesi verilmekte²³ ve bu musibetlere sabrederek çekilen acıların karşılığını Allah'tan beklemenin gerektiğine vurgu yapılmaktadır.²⁴

Bu konudaki âyetlerin yanlış yorumlanması sonucu deprem vb. doğal afet yaşanan bir bölgedeki insanların günahkâr olmaları sebebiyle Allah tarafından bu şekilde cezalandırıldıkları gibi inanışlar görülebilmektedir. Bazen de dini emir ve yasaklara uymayan bir kişinin iş hayatında başarılar elde etmesine rağmen mütedeyyin bir kişinin aynı başarıyı yakalayamaması dinin insanlar nazarındaki önemini düşürebilmektedir. Yine insan bazen elde ettiği nimetler yüzünden aşırı şımarmak veya başına gelen olumsuz durumlara aşırı üzülmek suretiyle doğru yoldan çıkabilmektedir.

İşte bu ve benzeri yanlış düşüncelerin düzeltilmesi için insanların başlarına gelen iyi ve kötü davranışların nasıl algılanması gerektiğini incelemeye karar verdik. Bu amaçla insanların âhirette başlarına gelecek olan mükâfat ve cezalardan bahseden âyetleri değerlendirme dışında tutmak suretiyle öncelikle dünya hayatında insanların başlarına gelen iyilik ve kötülüklerden bahseden âyetleri tespit ederek Kur'ân'ın bütünlüğü ve ifade üslubu açısından değerlendireceğiz.

İnsanların yaptıkları amellerin bu dünyadaki karşılıklarına değinmeden önce Kur'ân'ın

¹⁹ Nahl 16/97.

²⁰ el-Bakara 2/155, 214; Âl-i İmran 3/140, 144, 146, 147, 165, 186; el-Enbiyâ 21/35; el-Ankebût 29/2; el-Ahzâb 33/11; Muhammed 47/31.

²¹ Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil el-Buhârî, *el-Câmi'u's-sahîh*, thk. Muhammed b. Züheyr Nâsır (Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001), "Merdâ", 2, 3; Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd İbn Mâce, *es-Sünen*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Mısır: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabî, ts.), "Fiten", 29; Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre et- Tirmizî, *es-Sünen*, (Mısır: Mektebetü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1395/1975), "Zühd", 57.

²² Buhârî, "Merdâ", 1; Tirmizî, "Zühd", 57; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaûd - Âdil Mürşid vd. (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001), 1: 172, 174. Ayrıca bk: Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyyub et-Taberânî, *el-Mu'cemu's-Sağîr*, thk. Mahmut Şekûr (Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1405/1985), 2: 216; Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn el-Beyhakî, *Şu'abu'l-İmân*, thk. Abdulalî Abdülhâmid Hâmid (Riyâd: Mektebetü'r-Rüşd, 1423/2003), 2/253.

²³ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 4/114, 120; Buhârî, "Merdâ", 1, 3; Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *el-Câmiu's-sahîh*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.), "Birr", 49; Ebu'l-Fidâ İsmail İbn Kesîr, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Sâmî b. Muhammed Seleme (Riyad: Dâru Tayyibe li'n-Neşr ve't-Tevzî', 1420/1999), 2/418-420.

²⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/177, 182; Tirmizî, "Cenâiz", 36; Ebû Abdurrahmân en-Nesâî, *es-Sünen*, thk. Abdülfettah Ebû Gudde (Haleb: Mektebu'l-Matbûâtî'l-İslâmî, 1406/1986), "Cenâiz", 22.

dünya ve âhirete bakışını tespit etmek yararlı olacaktır.

1. Kur'ân'da Dünya – Âhiret Mukayesesi

“Yakın olmak” anlamına gelen “dünüvv” mastarının ism-i tafdüli “ednâ” kelimesinin müennesi olan “dünyâ” sözcüğü, “en yakın” manasına,²⁵ ölümden sonraki hayatı tanımlamak için kullanılan “âhiret” ise, “sonraki hayat” anlamına gelmektedir.²⁶ Kur'ân'da “dünya” kavramı yeryüzü anlamına gelen “الأرض” “arz” kelimesinden farklı olarak, “belli bir zaman ve mekân içinde gerçekleşen canlılığı, hareketi ve süreci”, bir başka ifadeyle; “insanın doğumu ile ölümü arasındaki süreçte yeryüzündeki yaratılışını, fiillerini ve hayatını”²⁷ ifade etmektedir. Bu sebeple Kur'ân'da genellikle “el-ḥayâtü'd-dünyâ” şeklinde sıfat tamlaması olarak geçmekte²⁸ ve “insanın içinde bulunduğu, ona en yakın ortam” kastedilerek “yakın hayat” veya “şimdiki hayat” manasına gelmektedir.²⁹ Buradan da Türkçede şu an üzerinde yaşadığımız gezegene “dünya” adını vermenin bu kelimenin Kur'ân'daki kullanımına uymadığını anlamaktayız.

Kur'ân, dünyanın âhireti kazanmak için bir imtihan sahası olduğuna vurgu yapmaktadır.³⁰ Her ne kadar Hz. Muhammed'e isnadı zayıf olsa da halk arasında çok yaygın olan “Dünya âhiretin tarlasıdır”³¹ sözü de bu hususa değinmektedir. Dünya hayatının, sonsuz âhiret hayatını kazandırması yönüyle önemli olmasına rağmen dünyanın oyun, eğlence ve süs olduğunu bildiren bazı âyetlerin³² parçacı anlayışla yorumlanması sebebiyle, özellikle tasavvufi eserlerde dünyanın terk edilmesi ve kaçınılması gereken bir yer olduğu yönünde anlayış belirmiştir.³³ Hâlbuki Kur'ân'da âhiretin yanında dünya hayatında da iyilikler verilmesi için dua edilmesi istenmekte,³⁴ bunun yanında dünyanın insanlar için süslendiğine, dünya nimetlerinin insanlara sevdirdiğine,³⁵

²⁵ Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem İbn Manzûr, *Lisânu'l-Arab* (Beirut: Dâru Sâdır, 1414/1993), 14/271-272.

²⁶ Halil b. Ahmed b. Amr b. Temîm el-Ferâhîdî, *Kitâbu'l-ayn*, thk. Mehdi el-Mahzûmî-İbrahim el-Samarraî (Kahire: Dâru'l-Hilâl, ts.), 8/75; Ebü'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b. Muhammed ez-Zebîdî, *Tâcu'l-arûs min cevâhiri'l-kâmûs* (Beirut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabî, 1975), 16/559.

²⁷ Mehmet Paçacı, *Kur'an'da ve Kitab-ı Mukaddes'te Ahiret İnancı* (İstanbul: Nun Yayıncılık, 1994), 110; Ayrıca bk. Toshihiko Izutsu, *Kur'ân'da Allah ve İnsan*, çev. Süleyman Ateş (İstanbul: Yeni Ufuk Neşriyat, ts.), 78 .

²⁸ İbrâhîm 14/27; en-Nahl 16/108; el-Kehf 18/28; Tâhâ 20/72; el-Fâtır 35/5; eş-Şûrâ 42/36.

²⁹ Paçacı, *Kur'an'da ve Kitab-ı Mukaddes'te Ahiret İnancı*, 110-111.

³⁰ el-Bakara 2/155, 214; Âl-i İmrân 3/186; el-Kehf 18/7; el-Enbiyâ 21/35; el-Ankebût 29/2-3; Muhammed 47/31; el-Mülk 67/2; el-İnsân 76/2.

³¹ İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ*, thk. Abdülhamîd b. Ahmed (Beirut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1420/2000), 1/471.

³² Âl-i İmrân 3/185; el-En'âm 6/32; el-Ankebût 29/64; el-Hadîd 57/20.

³³ Abdülkerîm b. Hevâzin el-Kuşeyrî, *er-Risâle*, thk. Abdülhalîm Mahmud – Mahmud b. eş-Şerîf (Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.), 1/239; Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazzâlî, *İhyâu 'ulûmi'd-dîn* (Beirut: Dâru'l-Ma'rife, ts.), 3/201.

³⁴ el-Bakara 2/201; el-A'râf 7/156; Yûnus 10/64; en-Nahl 16/122.

³⁵ Âl-i İmrân 3/14.

içerisindeki her şeyin insanların istifade etmesi için yaratıldığına³⁶ ve insanların emrine verildiğine³⁷ vurgu yapılarak dünyanın önemli bir yer olduğu dile getirilmektedir. Öte yandan göklerin, yeryüzünün ve bunlar arasında bulunanların, boş yere ve oyun olsun diye yaratılmadığını belirten âyetlerden³⁸ de anlaşıldığı üzere kâinatta da, Allah'ın âyetleri mevcuttur ve varlık alanındaki bu âyetler, Kur'ân'daki âyetlerin iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.³⁹

Nitekim dünya hayatı hakkında olumsuz ifadeler içeren âyetler incelendiğinde burada asıl vurgulanmak istenen hususun, bu varlık boyutunun kalıcı olduğu zannedilerek Allah'ın belirlediği sınırların aşılması ve yapılan amellerin hesabının verileceğinin unutulmaması olduğu görülmektedir. Nitekim Fahreddin er-Râzî,

*“Bilin ki dünya hayatı, bir oyun, bir eğlence, bir gösteriş, aranızda bir övünme, mal ve evlâta bir çokluk yarışından ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibi ki bitirdikleri çiftçileri imrendirir, sonra kurumaya yüz tutar, bir de bakarsın ki sararmıştır, ardından da çerçöp haline gelmiştir. Âhirette ise ya çetin bir azap yahut Allah'ın başlaması ve hoşnutluğu vardır. Dünya hayatı sadece aldatıcı bir yararlanmadan başka bir şey değildir.”*⁴⁰

âyetinin tefsirini yaparken dünya hayatının büyük bir nimet olduğuna dair bazı âyetleri⁴¹ delil göstermek suretiyle Kur'ân'da mutlak manada dünya hayatının kötülenmediğini, asıl kötülenenin dünya hayatında Allah'tan başkasına, yani şeytanın ve nefsinin arzularına itaat eden kişi olduğunu söylemektedir.⁴² Vâhidî de bu âyetteki ifadelerin kâfirlere ve dünyaya bağlanıp âhirete yönelik çalışmayı ihmal edenlere yönelik olduğunu söylemektedir.⁴³ Begavî de bu görüşü destekler nitelikte Saîd b. Cübeyr'in şu sözünü nakletmektedir: “Dünya seni âhireti talep etmekten meşgul ederse aldatıcıdır; seni Allah'ın rızasını ve âhireti talep etmeye çağırırsa ne güzel vesile ne güzel nimettir.”⁴⁴

Bu açıklamalardan da dünya hayatının geçici olmasına rağmen bu hayatta yapılan amellerin âhîret hayatının nasıl olacağını belirlemesi açısından kalıcı olduğunu⁴⁵ anlamaktayız. Bu yönüyle de dünya ve âhîret hayatı birbirinin alternatifi değil, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı olan iki farklı âlemdir. Belirleyicilik noktasında dünya hayatının, değerli ve sürekli olma yönünden

³⁶ el-Bakara 2/29; el-Câsiye 45/13.

³⁷ el-A'râf 7/31-32; İbrâhîm 14/32-33.

³⁸ el-Enbiyâ 21/16; ed-Duhân 44/38.

³⁹ ez-Zâriyât 51/20-21.

⁴⁰ el-Hadîd 57/20.

⁴¹ el-Bakara 2/28,30; el-Mülk 67/2; el-Mü'minûn 23/115; Sâd 38/27.

⁴² Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî, *Mefâtîhu'l-gayb* (Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420/2000), 29/463.

⁴³ Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed el-Vâhidî, *el-Vasît fi tefsîri'l-Kur'âni'l-mecîd*, thk. Adil Ahmet Abdu'l-Mevcûd vd. (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994), 4/252.

⁴⁴ Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyin b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ el-Begavî, *Me'âlimu't-tenzîl*, thk. Abdürrezzâk el-Mehdî (Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420/2000), 5/32.

⁴⁵ el-Kehf 18/46.

ise âhiret hayatının asıl olduğu⁴⁶ söylenebilir.⁴⁷ Kur'ân'da, geçici ve sonlu olan dünya hayatının, sürekli ve ebedi olan âhirete tercih edilmemesi emredilmekle⁴⁸ birlikte dünyada yaşamadan âhirette var olma imkânı bulunmaması sebebiyle insan için asıl olanın dünya hayatı olduğu da bir gerçektir.

2. Mükâfat ve Cezanın Allah'tan Olduğu İlkesi

Tüm kâinat gibi insanlar da boş yere yaratılmamış, Allah'ın kendilerine vermiş olduğu akıl nimeti sebebiyle din ile sorumlu kılınarak bir imtihana tabi tutulmuştur.⁴⁹ İmtihanın olduğu yerde kazanıp mükâfatlandırılanlar ve kaybedip cezalandırılanların olması doğal bir sonuçtur. Kur'ân'da dinin temel prensipleri olan iman, ahlâk, ibadet ve muâmelâta dair hükümlerin uygulanmasını sağlamak ve böylece bireysel ve toplumsal hayatı ıslah etmek amacıyla gerek dünya gerekse âhiret hayatına yönelik birtakım mükâfat ve cezalar belirlenmiştir. Zira dinin emir ve yasalarına uymayanların cezalandırılmaması, bunun yanında Allah'a ve diğer mahlûkata karşı sorumluluklarının gereğini yapanların ise mükâfatlandırılmaması, hem dinen hem de aklen bir zulüm olarak görülür.

Kur'ân'ın tevhit inancına uygun şekilde insanlara verilecek olan her türlü iyilik/mükâfat ve kötülük/cezanın Allah'ın iznine bağlı olduğu ve O dilemedikçe bunları gerçekleştirecek veya engelleyecek başka birinin olmadığı belirtilmektedir.⁵⁰ Kur'ân'ın bu konudaki bakış açısını tam manasıyla anlayabilmek ancak Kur'ân'da kullanılan dilin Allah-merkezli (theocentric) olduğunu göz önünde bulundurmakla mümkündür. Buna göre fizik âlemde gerçekleşen bütün olayların arka planında mutlak irade ve güç sahibi Allah bulunmaktadır.⁵¹ Bu konuya yüzeysel bakan birisi insanın fiilleri, toplumsal olaylar ve tabiat olaylarının meydana gelmesi gibi konularda bir nedenselliğin bulunmadığını düşünebilir. Oysa Allah, kâinatta meydana gelen olaylardan bahsederken faili kendisi gibi göstermek suretiyle kâinatta meydana gelen olayların kendi kontrol ve ontolojik hâkimiyeti altında olduğunu vurgulamaktadır.⁵² Bununla da insanın kâinatta işlemekte olan yasalardan yararlanırken dahi Allah'a dayanarak hareket etmesi hedeflenmektedir.⁵³ Bu ifade tarzıyla Müslümanların her daim, Allah'a olan inançları sayesinde

⁴⁶ Âl-i İmrân 3/148; en-Nisâ 4/77; et-Tevbe 9/38; Yûnus 10/24, 70; Yûsuf 11/56-57; er-Ra'd 13/26; el-Kehf 18/45-46; Tâhâ 20/131; el-Kasas 28/60; el-Ankebût 29/64; el-Mü'min 40/39; eş-Şûrâ 42/36; Muhammed 47/36; el-Hadîd 57/20; el-Cuma 62/11; ed-Duhâ 93/4.

⁴⁷ Abdulkadir Karakuş, "Kur'ân Perspektifinden Dünya ve Ahiret Arasındaki Münasebet", *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/12 (Aralık 2018), 203-220, 209.

⁴⁸ el-Bakara 2/ 16; Âl-i İmrân 3/22; et-Tevbe 9/38; er-Ra'd 13/26; en-Nahl 16/30; el-İnsân 76/27; en-Nâziât 79/37-39; el-A'lâ 87/16-17; ed-Duhâ 93/4.

⁴⁹ Enbiyâ 21/16; Mü'minûn 23/115; Sâd 38/27; Kıyâmet 75/36.

⁵⁰ Yûnus 10/107; el-Hac 22/15; el-Ahzâb 33/17; et-Tegâbün 64/11.

⁵¹ Ömer Özsoy, *Sünnetullah* (Ankara: Fecr Yayınevi, 2017), 111.

⁵² Mehmet Murat Karakaya, *Kur'ân'ın Anlaşılmasında Dil Problemi* (İstanbul: Marifet Yayınları, 2003), 3.

⁵³ Muhammed Bâkır es-Sadr, *el-Medresetü'l-Kur'âniyye* (Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 1434/2013), 57.

ayakta durduklarının bilincinde olmaları ve gerek toplumsal gerekse ferdi planda hayatlarını düzenlerken kendilerini Allah'ın emirlerine bağlı hissetmelerinin gerekliliği hatırlatılmaktadır.

3. Dünyevi Karşılık Bekleme Konusunda İnsanların Tutumları

İnsanoğlu fitratı gereği aceleci ve sabırsızdır.⁵⁴ Bu sebeple sınava giren öğrencilerin sınav sonuçlarının açıklanmasını heyecanla bekledikleri gibi dünya hayatında göstermiş olduğu çaba ve gayretin sonuçlarını hemen görmek istemektedirler. İnanç yönünden de âhirete iman gelecek zamana yönelik bir özelliğe sahip olduğu için diğer iman esaslarından daha az benimsenmektedir. Örneğin müşrikler Allah'a ve meleklerle inanmakla birlikte âhireti inkâr etmekteydiler. Âhirete kesin olarak iman edenler de imanları üzerinde sebat konusunda kendilerini motive edici bir takım mükâfatları bu dünyada görme ihtiyacı duyarlar.

3.1. Yapılan İyilik Karşılığında Dünyalık Menfaat Beklemek

Âyetlerde dünyada yapılan iyiliklerin dünyevi bir karşılık için yapılmaması gerektiğine,⁵⁵ özellikle peygamberlerin tebliğ görevine karşı insanlardan hiçbir ücret istemediklerine vurgu yapılmaktadır.⁵⁶ İslam dininin bu genel anlayışına karşın bazı âyetlerde insanların yaptıkları veya yapacakları iyi amellere karşılık dünyalık bir menfaat beklentisinde bulunabileceklerinden bahsedilmektedir. Örneğin Hz. Hûd, Âd kavmine öncelikle tevhit inancını tebliğ ettikten sonra, işledikleri günah ve şirkten tevbe edip Allah'a yönelmeye davet etti ve bu takdirde Allah'ın, üzerlerine bol yağmur yağdırıp, kuvvetlerine kuvvet katacağını vaat etti.⁵⁷ Bu konudaki başka bir örnek de Hz. Mûsâ ile ilgilidir. O, bir Kıpti'nin ölümüne sebep olduktan sonra şehirden gizlice kaçmış, Medyen taraflarına geldiğinde iki kızın hayvanlarını sulamasına yardım etmiş ve bu iyiliği yaptıktan sonra bir gölgeye çekilip *"Ey Rabbim! Bana lütfedeceğin her türlü hayra muhtacım!"* diye niyazda bulunmuştur.⁵⁸ Bu konuda bir mağarada mahsur kalan ve oradan kurtulmak için yapmış oldukları iyilikleri zikredip, Allah'tan bu iyilikler karşılığında kendilerini kurtarmasını isteyen üç kişiden bahseden hadis de⁵⁹ önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Bu nassları Kur'an'ın geneli göz önüne alınarak değerlendirdiğimizde iyi amellerin yapılış anında asıl niyetin dünyalık menfaat olmaması ancak yapıldıktan sonra içine düşülen sıkıntılı bir durumdan çıkmak için Allah'a dua ederken bu iyi amellerin zikredilebileceğini anlamaktayız.

3.2. Sadece Dünya Nimetlerini İsteyen Kimseler

Dünya hayatında yaptıkları iyi amellere karşılık dünyevi bir menfaat talebinde

⁵⁴ İsra 17/11; Enbiyâ 21/37.

⁵⁵ el-Bakara 2/264; en-Nisâ 4/142; Hûd 11/15-16; eş-Şûrâ 42/20; el-İnsân 76/9-10.

⁵⁶ Yûsuf 12/104; el-Furkân 25/57; eş-Şûrâ 42/23.

⁵⁷ Hûd 11/52.

⁵⁸ el-Kasas 28/24.

⁵⁹ Buhârî, "Enbiya", 50, "Buyû", 98, "İcâre", 12, "Hars", 13, "Edeb", 5; Müslim, "Zikr", 100; Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş'as, *es-Sünen*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid (Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, ts.), "Buyû", 29.

bulunmaktan bahsettikten sonra şimdi de yaptıkları amellerin karşılığını sadece bu dünyada görmek isteyen kimselerden bahsedeceğiz.

Kur'ân'da müşriklerin hac esnasında⁶⁰; “*Ey Rabbimiz! Bize bu dünyada ver*” diye dua ettikleri ancak bu kişilerin âhiretten hiç nasibinin bulunmayacağından bahsedilmektedir.⁶¹ Tefsirlerde belirtildiğine göre müşrikler bu dualarında “yağmur yağdırılması, düşmanlara karşı zafer bahşedilmesi ve kendilerinin salih insanların arasına dâhil edilmeleri” gibi sadece dünyevi kazanımlar istemektedirler.⁶² Âyetlerde dünya hayatı ve onun ziynetini isteyenlere, gösterdikleri çabaların karşılığının kendilerine bu dünyada eksiksiz olarak verileceği ve bu konuda zarara uğratılmayacağı vurgulanmaktadır.⁶³ Zira iyi kötü herkesin bu dünya nimetlerinden faydalandırılması Allah'ın “Rahmân” isminin bir tezahürüdür.⁶⁴ Ancak her ne kadar dünyalık arzularının kendilerine verilmesine rağmen âhiret hayatında kınanmış ve kovulmuş olarak cehenneme girecekleri bildirilmekte⁶⁵ ve yalnız dünya mükâfatını isteyenler, hem dünya hem de âhiret mükâfatının Allah katında olduğu bildirilmek suretiyle uyarılmaktadır.⁶⁶

Bu dünyadaki cârî kurallar gereği bütün insanlar çabalarının ve çevresel etkenlerin sonucu olarak maddi karşılıklar elde etmektedir. Ancak burada vurgulanan husus; âhiret inancı olmayan kişilerin dünyadaki çabalarının ve iyiliklerinin karşılığını yine bu dünyada görmek istemeleri ve onların bu isteklerine nail olmalarıdır. Bizce buraya kadar olan aşamada inançlı ve inançsız insanlar arasında bir fark yoktur. Fark o amelleri yapmaktaki niyetlere göre âhirette ortaya çıkacaktır.

4. İyi Amellere Dünyada Verilen Karşılıklar

Kur'ân'da dünya hayatında iyilik yapanlara daha dünyada iken bazı mükâfatların verileceği, bunun yanında âhirette ise daha güzel bir karşılığın beklediği belirtilmektedir.⁶⁷ Amellerin karşılığı konusunda Kur'ân'da iyiliklere on kat fazlasıyla mukabelede bulunulacağı, kötülöklere ise sadece yapılanın misliyle karşılık verileceği söylenilmektedir.⁶⁸ Bazı âyetlerde ise iyiliklere verilecek karşılığın oranı belirtilmeksizin “Güzel davranışlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır” denilmektedir.⁶⁹ Allah yolunda samimi niyetle harcanan sadakaya verilecek sevabın temsili olarak anlatıldığı bir âyette, “*Allah yolunda mallarını harcayanların örneği, yedi başak bitiren bir*

⁶⁰ Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîr*, thk. Abdullah Mahmûd Şehhâte (Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1423/2003), 1/175.

⁶¹ el-Bakara 2/200; eş-Şûrâ 42/20.

⁶² Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmi'u'l-beyân fi te'vîli'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1420/2000), 4/201.

⁶³ Âl-i İmrân 3/145; Hûd 11/15.

⁶⁴ Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, 1/127-130.

⁶⁵ el-İsrâ 17/18.

⁶⁶ en-Nisâ 3/134.

⁶⁷ et-Tevbe 9/121; en-Nahl, 16/30, 97; en-Nûr 24/38; el-Ankebût 29/7; ez-Zümer 39/35.

⁶⁸ el-En'âm 6/160.

⁶⁹ Yûnus 10/26.

*dane gibidir ki her başakta yüz dane vardır*⁷⁰ ifadeleri yer alır. Maddi açıdan ihtiyaç içerisinde olan bir kişiye borç vermek anlamındaki karz-ı hasenin karşılığının da Allah tarafından kat kat verileceğini vaat edilmektedir.⁷¹ Bazı hadislerde de benzer ifadelere rastlanır.⁷² İlgili âyetlerin zahiri anlamlarına göre iyi ameller işleyenlere verilen nimetler onların yapmış oldukları iyiliklerin bu dünyadaki bir karşılığı olabildiği gibi Allah onların samimiyetlerini denemeyi de murat etmiş olabilmektedir.⁷³

Biz bu bölümde yapılan iyi amellere karşılık bu dünya hayatında verilen karşılıkları ele alacağız. Bunları maddi ve manevi karşılıklar olarak ikiye ayırmak mümkündür.

4.1. Maddi Karşılıklar

Bazı âyetlerde gereği gibi iman etmeyenlerin ve günahkârların bu yanlışlıklarından dolayı pişman olup tevbe ettikleri takdirde üzerlerine bolca yağmur gönderileceği ve kuvvetlerine kuvvet katılacağı,⁷⁴ başka bir âyette ise iman etmeleri ve günahtan sakınmaları halinde onların üstüne gökten ve yerden nice bereket kapıları açılacağı belirtilmektedir.⁷⁵ Burada neyin kastedildiğine dair; “gökten yağmur ve yerden bitkiler,⁷⁶ ekme,⁷⁷ gökten duaların kabul edilmesi ve yerden ihtiyaçların kolayca temin edilmesi⁷⁸ ve nimetlerin değil bereketin artırılması⁷⁹” gibi yorumlar yapılmıştır.

Eski ümmetlerden birinde inkârcıların peygamberlerini, “*Andolsun ya dinimize dönersiniz ya da sizi kesinlikle yurdumuzdan çıkarırız!*” diye tehdit etmeleri üzerine Allah’ın o zalimleri helak ettikten sonra inananları o topraklara yerleştireceği belirtilmektedir.⁸⁰ Âyet Mekke’deki müşriklerin Hz. Peygamber’e baskı yaparak kendi dinlerine döndürmeye, aksi takdirde yurdundan sürgün etmeye çalıştıkları bir dönemde inerek hem Hz. Peygamber’i hem de ona inananları teselli, müşrikleri ise tehdit etmiştir.⁸¹ Buna uygun olarak Allah, tarih boyunca göndermiş olduğu kutsal kitaplarda yeryüzünün iyi kullarına kalacağı hükmünü yazdığını belirtmiştir.⁸² Aynı şekilde

⁷⁰ el-Bakara 2/261.

⁷¹ el-Bakara 2/245; et-Tegâbün 64/17.

⁷² Müslim, “Sıyâm”, 164.

⁷³ el-Cin 72/16-17.

⁷⁴ Hûd 11/52; Nûh 71/10-12.

⁷⁵ el-A’râf 7/96.

⁷⁶ Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl ez-Zeccâc, *Me’âni’l-Kur’ân ve i’râbuhu*, thk. Abdulcelil Abduhu Şibli (Beyrut: Âlemu’l-Kütüb, 1408/1988), 2/360.

⁷⁷ Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed İbn Ebî Hâtim, *Tefsîru’l-Kur’âni’l-azîm*, thk: Es’ad Muhammed et-Tayyib (Suudi Arabistan: Mektebetu Nizâr Mustafâ el-Bâz, 1419/1998), 5/1528.

⁷⁸ Ebü’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî el-Mâverdi, *en-Nüket ve’l-uyûn*, thk. İbn Abdi’l-Maksûd (Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, ts.), 2/243.

⁷⁹ Kuşeyrî, *Letâifu’l-işârât*, 1/553.

⁸⁰ İbrâhîm 14/13-14

⁸¹ Taberî, *Câmi’u’l-beyân*, 13/191-192.

⁸² el-Enbiyâ 21/105; en-Nûr 24/55; el-Kasas 28/5; el-Ahzâb 33/27.

müşriklerin baskıları sebebiyle Habeşistan'a hicret edenler kastedilerek onların güçlülere katlanan ve Rablerine güvenen kimseler olmaları sebebiyle bu dünyada güzel bir yurda yerleştirileceği; âhirette ise daha büyük mükâfat vereceği bildirilmektedir.⁸³

Allah, İsrâiloğulları'nın kendisi ile yapmış oldukları sözleşmeye sadık kalmalarına atf yaparak verdikleri sözleri yerine getirmelerine karşılık kendisinin de onlara dünyada bir takım lütuflarda bulunacağını,⁸⁴ Firavun'un zulmü altında hor görülüp ezilmekte iken göstermiş oldukları sabra karşılık onları içini bereketlerle doldurmuş olduğu bir ülkenin tamamına mirasçı kıldığını söylemektedir.⁸⁵ Ehl-i kitap hakkındaki başka bir âyette onların Tevrat'ı, İncil'i ve kendilerine indirilen hükümleri hakkıyla uyguladıkları takdirde mutlaka üstlerinden ve altlarından gelecek olan çeşitli nimetlerden faydalanacakları söylenmektedir.⁸⁶ Burada onların üst ve alt taraflarından rızıklandırılacak olmalarının söylenmesini üst taraftan yağmur, alt taraftan ise bitkiler suretiyle gerçekleşeceğine dair yorumlar⁸⁷ yapılsa da bizim tercih ettiğimiz görüşe göre bu ifade rızık elde etme yollarının çok ve çeşitli olduğunu belirtmektedir.⁸⁸

Allah, göndermiş olduğu peygamberler ile aynı safta yer alıp onunla birlikte cepheye koşan ve bu yolda başlarına gelen sıkıntılar sebebiyle gevşemeden, yılmadan ve boyun eğmeden sabır gösterenlere dünyada bir takım nimetler yanında âhiret nimetinin de güzelini vereceğini belirtmektedir.⁸⁹ Müslümanlardan müşrikleri artık Mescid-i Harâm'a yaklaştırmamalarını istedikten sonra bir ticaret merkezi olan Mekke'nin bu kısıtlamadan sonra bir gelir kaybına uğramasından korkmamalarını söyleyerek kendisinin lütfundan bolluk vereceğini vaat etmektedir.⁹⁰

Hız. Mûsâ'nın dilinden Allah'ın kendisine şükredenlere verdiği nimetleri arttıracığını, buna mukabil nankörlük edenlere şiddetli bir azap vereceğini bildirdiğini aktarmaktadır.⁹¹ Bir âyette de insanların hak yolda dosdoğru yürüdükleri takdirde kendilerini denemek için bolca nimetler ihسان edileceği bildirilmektedir.⁹²

Kanaatimizce Allah'ın kendi emirlerine uyup yasaklarından kaçınanlara dünya hayatında bir takım somut kazanımlar vermesi/vermeyi vaat etmesi; aceleci olarak yaratılmış olan insanları İslam'a yönlendirmede motive etmek ve İslam üzere sebat etmelerini temin amaçlıdır.

⁸³ en-Nahl 16/41-42.

⁸⁴ el-Bakara 2/40.

⁸⁵ el-A'râf 7/137.

⁸⁶ el-Mâide 5/66.

⁸⁷ Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, 10/463; Zeccâc, *Me'âni'l-Kur'an*, 2/191.

⁸⁸ Mâverdî, *en-Nüket ve'l-uyûn*, 2/52; Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-Şevkânî, *Fethu'l-kadîr* (Dimeşk: Dâru İbn Kesîr, 1414/1993), 2/68.

⁸⁹ Âl-i İmrân 3/146-148; en-Nisâ 4/175; et-Talâk 65/2-3; el-İnşirâh 94/5.

⁹⁰ et-Tevbe 9/28.

⁹¹ İbrâhîm 14/7.

⁹² el-Cin 72/16-17.

4.2. Manevi Karşılıklar

Dünyada iyi amellerin karşılığı olarak sadece maddi/somut değil, aynı zamanda manevi/soyut lütuflar da verilecektir. Bu konudaki âyetlerde bu manevi karşılıklar şu şekilde zikredilmektedir: Peygamberlere yönelik olarak bir rahmet ve kullar için bir örnek olmak üzere Hz. Eyyûb'un duasının kabul edilmesi ve ona isabet eden her türlü dert ve sıkıntının giderilmesi ayrıca ona aile efradını ve bunlarla birlikte bir mislinin daha verilmesi.⁹³ Hz. Yûnus'un gönderilmiş olduğu kavmin peygamberlerinin kendilerini terk etmesinden sonra daha azap gelmeden iman etmeleri üzerine dünya hayatındaki zilletin üstlerinden kaldırılması ve kendilerine belirli bir süre daha yaşama imkânı verilmesi.⁹⁴ Allah'a karşı takva duygusu sahibi olanlara doğru ile yanlışı birbirinden ayırt edebilecek bir temyiz kabiliyeti verilmesi, bunun yanında kötülüklerinin örtülerek günahlarının bağışlanması.⁹⁵ Sonraki nesiller tarafından iyi bir şekilde anılmalarının sağlanması⁹⁶ ve kendi dinine yardım edenlere Allah'ın da muhakkak yardım etmesi.⁹⁷

Allah'ın Müslümanlara bahsettiği manevi lütuflardan birisi de savaşta düşmanlarına karşı üstün gelmelerine yardım etmesidir.⁹⁸ Örneğin Bedir,⁹⁹ Hendek,¹⁰⁰ Huneyn savaşlarında¹⁰¹ ve Hudeybiye musâlahasında¹⁰² ilahi yardımın müminlerle birlikte olduğu bildirilmiştir. Bu âyetler dikkatle incelendiğinde yardım yapıldığından ziyade yardım edileceği vaadinden söz edildiği görülmektedir. Buradan âyetlerde zikredilen yardımın müminleri psikolojik yönden motive etmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır.¹⁰³ Bazı kaynaklarda meleklerin sadece Bedir'de somut olarak savaştıkları diğer savaşlarda ise sayısal çoğunluk olarak buldukları belirtilmiştir.¹⁰⁴ Ancak Bedir'de öldürülen müşriklerin sayısının sadece 70 olması,¹⁰⁵ sayıları binlerle ifade edilen meleklerin fiilen savaşmadıklarının bir göstergesidir.

5. Günahkârlara Verilen Dünya Nimetleri

Kur'ân'da, iyilik yapanlara bu dünyada bazı nimetlerin verildiği gibi kötü amel sahiplerine

⁹³ el-Enbiyâ 21/84.

⁹⁴ Yûnus 10/98.

⁹⁵ el-Enfâl 8/29

⁹⁶ es-Sâffât 37/78-80, 108-109.

⁹⁷ el-Hac 22/40; Muhammed 47/7; el-Haşr 59/8.

⁹⁸ es-Saf 61/13.

⁹⁹ Âl-i İmrân 3/124-125; el-Enfâl 8/9-13, 43.

¹⁰⁰ el-Ahzâb 33/10-13, 25.

¹⁰¹ et-Tevbe 9/25.

¹⁰² el-Feth 48/18-19.

¹⁰³ Râzî, *Mefâtihü'l-gayb*, 15/460; İsrail Balcı, "Hz. Peygamber'in Savaşlarında İlahi Yardım", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29/29 (Mart 2010), 81-135, 87.

¹⁰⁴ Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Târîhu'l-umem ve'l-mulûk* (Beyrût: Dâru't-Türâs, 1387/1968), 2/454.

¹⁰⁵ Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer el-Vâkidî, *el-Meğâzî* (Beyrut: Dâru'l-A'lemî, 1989), 1/325; Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sikâ vd. (Mısır: Mektebetü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1375/1955), 1/714.

de dünya nimetlerinden verildiğinden bahsedilmektedir. Örneğin Hz. İbrahim'in "Rabbim! Burayı güvenli bir şehir yap, halkından Allah'a ve âhiret gününe inananları da çeşitli ürünlerle rızıklandır" şeklindeki duasına Allah; "İnkâr edene de az bir süre dünya nimetleri veririm, ama sonunda onu cehennem azabına sürerim"¹⁰⁶ şeklinde mukabelede bulunmuştur. Bizce bu durum Allah'ın Rahmân ve Rezzâk isimlerinin zorunlu bir sonucudur.

Hz. Mûsâ da bir defasında Allah'ın Firavun ve adamlarına dünya hayatında ihtişam ve servet vermesini kastederek onlara bu nimetlerin insanları Allah yolundan saptırsınlar diye mi verildiğini sorgulamakta ve onlar aleyhine "Ey Rabbim! Artık onların servetlerini silip yok et, kalplerine sıkıntı ver; elem veren cezayı görmedikçe iman etmesinler de görsünler!"¹⁰⁷ şeklinde dua etmektedir.

Bazı âyetlerde de onlara verilen nimetlere önem verilmemesi ve imrenilmemesi gerektiği¹⁰⁸ çünkü bu dünyadaki sahip olunan varlıkların âhiret nimetlerine nazaran önemsiz bir menfaat olduğu¹⁰⁹ ve onların dünyadaki bu varlıklarının kendilerini âhirette şiddetli bir azaba çarptırılmaktan kurtaramayacağı belirtilmektedir.¹¹⁰ Nitekim kötülük yapanlara verilen dünya nimetlerinin onların içerisinde bulunduğu kötü durumda bocalamaları ve azabı iyice hak etmeleri amacıyla verildiğinden bahsedilmektedir.¹¹¹ Ancak bu âyetleri zahiri anlamıyla anladığımız takdirde Allah'ın kullarını kötülüğe daha batmaları için ortam hazırladığı gibi bir anlam ortaya çıkmaktadır ki bize göre bu durum Allah'a yakışmaz. Ortadaki işkâli kaldırmak için bu âyetlerin tıpkı Allah'ın inkâra saplanmış olanların kalplerini mühürlediğinden bahseden âyetler¹¹² gibi anlaşılması gerekmektedir, yani onların günaha daha fazla dalmalarının sebebi kendilerinin sahip oldukları mal varlıkları sebebiyle şırmarmalarıdır. Bir başka ifadeyle Allah onlara bu nimetleri günaha batmaları için vermemiş, onlar her insan gibi çeşitli yollarla elde ettikleri mal varlığını kendilerinden bilmişler ve Allah'tan gittikçe uzaklaşmışlardır.

6. Dünya Hayatında Cezalandırma

İnsanlara çeşitli hikmetlere binaen bir takım maddi-manevi nimetler/mükâfatlar verildiği gibi musibetler/cezalar da verilmektedir.

6.1. Dünya Hayatında Cezalandırma Sebepleri

İnsanların dünyada cezalandırmalarına sebep olan davranışlar hakkındaki âyetlerde önemle üzerinde durulan husus, bu dünyadaki cezalandırılma sebeplerinin yine insanların kendi yapmış oldukları kötü amellerin olmasıdır.¹¹³ Örneğin yapılan kötülüklerin bu dünyada karşılığının

¹⁰⁶ el-Bakara 2/126.

¹⁰⁷ Yûnus 10/88.

¹⁰⁸ et-Tevbe 9/85; el-Hicr 15/88; Tâhâ 20/131; el-Mü'minûn 23/55-56; el-Mü'min 40/4; el-Kalem 68/10-14.

¹⁰⁹ Yûnus 10/70; er-Ra'd 13/26; el-Kasas 28/61; ez-Zuhruf 43/33-35.

¹¹⁰ et-Tevbe 9/69; el-Hicr 15/3; el-Mü'minûn 23/64; eş-Şuarâ 26/205-206; el-Kasas 28/81.

¹¹¹ el-En'âm 6/40-44; et-Tevbe 9/55; el-Enbiyâ 21/44.

¹¹² el-Bakara 2/7; en-Nisâ 4/155-156; el-A'râf 7/101; Yûnus 10/74; el-Mü'min 40/35; el-Câsiye 45/23; Muhammed 47/16; el-Münâfikûn 63/3.

¹¹³ en-Nisâ 4/62; el-Ankebût 29/40; er-Rûm 30/36, 41; eş-Şûrâ 42/30.

verilmesi hususunda Rûm Sûresi 41'inci âyette; insanların kendi elleriyle yaptıkları bazı işlerin sonucu olarak karada ve denizde fesadın ortaya çıktığı, bu bozulmanın ortaya çıkış sebebinin ise insanların bu yanlışlarından dönmeleri için, işledikleri kötülüklerin bazı sonuçlarının onlara tattırılması olduğu belirtilmektedir.

Bu davranışların neler oldukları ilgili âyetlerde şu şekilde zikredilmektedir:

Nûh kavminin Allah'tan başkasına tapmaları,¹¹⁴ Hûd kavminin haklarında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, sadece kavminin ve onların atalarının takmış oldukları kuru isimlerden ibaret olan putlara tapmaları,¹¹⁵ Salih'in kavminin helak edilmelerinde bardağı taşıran son damla olarak Allah'ın bir mucizesi olan dişi deveyi kesmeleri,¹¹⁶ Şuayb'in kavmi Allah'ın dinini¹¹⁷ ve Peygamberi yalanlamaları,¹¹⁸ Hz. Mûsâ zamanında Firavun ve kavminin Rablerinin âyetlerini yalanlamaları,¹¹⁹ İsrâiloğulları'nın fesatçılığa dönmeleri,¹²⁰ Allah'a karşı yalan uydurmaları,¹²¹ buzağıya tapmaları,¹²² Yahudilerin zulüm yapmaları, pek çok kimseyi Allah yolundan engellemeleri, haram edildiği halde faizi almaları ve haksız yollarla başkalarının mallarını yemeleri,¹²³ Hıristiyanlardan sağlam ahitler alınmasına rağmen kendilerine bildirilen hükümlerin önemli bir kısmını unutmaları,¹²⁴ Fil ordusunun Kâbe'ye saldırmaları,¹²⁵ Hz. Muhammed zamanında münafıkların ve Yahudilerin yalana kulak vermeleri, Hz. Peygamber'e gelmeyen başka bir grubu dinlemeleri, ilahi emirleri tahrif etmeleri,¹²⁶ Allah'ın Hz. Peygamber'e indirdiği hükümlerden yüz çevirmeleri,¹²⁷ münafıkların kendilerinden öncekiler gibi boş şeylere dalmaları¹²⁸ Medine'de asılsız haber yaymaları,¹²⁹ İnkârcıların inananlara ve hak dine karşı tuzak kurmaları,¹³⁰ kötülük planlamaları,¹³¹ bir ülkenin şımarık yöneticilerinin günah işlemeye devam etmeleri,¹³² bazı insanların sahip olduğu nimetleri

¹¹⁴ Hûd 11/25-26.

¹¹⁵ el-A'râf 7/71.

¹¹⁶ el-A'râf 7/77; eş-Şems 91/14.

¹¹⁷ el-A'râf 7/96.

¹¹⁸ eş-Şuarâ 26/189.

¹¹⁹ el-Enfâl 8/54.

¹²⁰ el-İsrâ 17/8.

¹²¹ Tâhâ 20/61.

¹²² el-A'râf 7/152.

¹²³ en-Nisâ 4/160-161; el-En'âm 6/146.

¹²⁴ el-Mâide 5/14.

¹²⁵ el-Fîl 105/1.

¹²⁶ el-Mâide 5/41.

¹²⁷ el-Mâide 5/49.

¹²⁸ et-Tevbe 9/69.

¹²⁹ el-Ahzâb 33/60-61.

¹³⁰ en-Nahl 16/26.

¹³¹ en-Nahl 16/45.

¹³² el-İsrâ 17/16.

sebebiyle şımarmaları ve başkalarını küçük görmeleri,¹³³ Allah'ın kendilerini denemek için verdiği nimetler sebebiyle Rabbini anmaktan yüz çevirmeleri¹³⁴ ve uğradıkları ağır sıkıntılara rağmen Allah'a boyun eğmemeleri,¹³⁵ Allah'ın zikrinden yüz çevirmeleri,¹³⁶ bazı insanların sağlam bir dayanağı olmamasına rağmen başkalarını Allah yolundan saptırmak için Allah hakkında tartışıp durmaları¹³⁷ ve müminler arasında ahlâksızlığın yaygınlaşmasını istemeleri.¹³⁸

Bu âyetlerden kötü insanların dünyada cezalandırma sebeplerinin inanç, ibadet ve ahlak konularındaki hatalarının olduğunu anlamaktayız. Bu cezalandırmanın amacı ise onların yaptıkları hataların farkına varıp bu musibetlerden Allah'a sığınmalarının temin edilmesi olarak görülmektedir.

6.2. Dünyadaki Cezalandırma Şekilleri

Kur'ân'da bu dünyada uygulandığı belirtilen cezaları infaz eden makam açısından üçe ayırabiliriz.¹³⁹

1. Allah'ın peygamberleri aracılığıyla göndermiş olduğu dinin tebliğine karşı olumsuz tepkiler vermeleri sebebiyle bazı toplumlara verilen helak vb. cezaları bizzat Allah uygulamaktadır.¹⁴⁰

2. Genellikle hukuki kuralların çiğnenmesi sonucu oluşan kısas, had ve ta'zîr gibi cezaların uygulanmasından devletin ve toplumun ilgili birimleri sorumludur. Bunlar, daha çok zarûrât-ı dîniyye olarak ifade edilen canın, malın, aklın, neslin ve dinin korunmasına yönelik cezalardır.¹⁴¹

3. Bireylerin günlük hayatlarında veya ibadetlerinde yaptıkları hata, kusur ve eksiklikler için yerine getirmesi gereken kefaret gibi uygulamalardan bizzat o birey sorumludur.¹⁴²

4. Uygulayıcısı yönüyle bu şekilde gruplandırılan cezalar mahiyetleri yönüyle de birbirinde farklı şekillerde tezahür etmektedir. Şimdi Kur'ân'da insanların dünya hayatında cezalandırılmalarından bahseden âyetler ışığında bunların nasıl gerçekleştiğini inceleyeceğiz.

6.2.1. Toplumlara Helak Edilmeleri

Bir toplumun maneviyatı, ahlâkiliği, olaylara bakışı, bireyler arasındaki ilişkilerin şekli, Allah'a ve varlıklara karşı takındıkları tavırlar onların tarihî seyrini etkileyen en önemli

¹³³ el-Kehf 18/39-40.

¹³⁴ el-Cin 72/16-17.

¹³⁵ el-Mü'minûn 23/76.

¹³⁶ Tâhâ 20/124.

¹³⁷ el-Hac 22/8-9.

¹³⁸ en-Nûr 24/19.

¹³⁹ İskender Şahin, "Dünya Hayatı Çerçevesinde Kur'ân'da Yer Alan Fiilî Cezalar", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2013), 61-110, 63.

¹⁴⁰ el-A'râf 7/182-183; et-Tevbe 9/70; el-Hacc 22/45; er-Rûm 30/9; Yâsîn 36/31.

¹⁴¹ el-Mâide 5/33-34, 38; en-Nûr 24/2, 4.

¹⁴² el-Bakara 2/196; en-Nisâ 4/92; el-Mâide 5/89, 95; el-Mücâdile 58/2-4.

faktörlerdir.¹⁴³ Toplumdaki bireylerde meydana gelen olumsuz yöndeki değişimler, birçok kötü eylemi de beraberinde getirmek suretiyle sonuçta toplumu helâke sürüklemektedir.¹⁴⁴ Bu sebeple Allah, yeryüzünde halife olarak yarattığı insanoğlunu başıboş bırakmamış ve her daim peygamberler aracılığıyla vahiy göndermek suretiyle onlara rehberlik etmiştir.¹⁴⁵ Ancak insanların pek çoğu Allah katından gönderilmiş olan bu mesajlara kulaklarını tıkamış ve onları reddetmişlerdir. Genelde toplumun ileri gelenlerinin öncülük ettiği bir kitlesel hareket olarak ortaya çıkan bu inkâr faaliyetleri Allah'a ve insanlığa karşı işlenen bir cürüm olarak kabul edilerek yine kitlesel olarak helak ile cezalandırılmıştır.¹⁴⁶

Allah'ın insanların selameti için yerine getirilmesini istediği emirleri çiğneme aşırı giden bütün toplumların kıyamet kopmadan önce ya helâk edilecekleri veya büyük bir azaba uğratılacakları Kur'ân'da açıkça belirtilmektedir.¹⁴⁷ Helak, Allah'ın insanlara bir zulmü değildir, insanların kendi yaptıkları kötülükler bu helake sebep olmaktadır.¹⁴⁸ İnsanlara bir uyarıcı Peygamber göndermedikçe onların helak edilmeyeceği,¹⁴⁹ helakin alametleri belirdikten sonra ise iman etmenin bir faydasının olmayacağı bildirilmektedir.¹⁵⁰ Hz. Yûnus'un kavmi bundan istisnadır.¹⁵¹ Gerçekleşecek olan azabı engellemeye hiç kimsenin gücü yetmeyecektir.¹⁵² Helak gerçekleşmeden önce orada bulunan imanlı kişilerin bu azaptan kurtulmaları gerçekleştirilmiş, daha sonra ise geride kalan inkârcular helak edilmiştir.¹⁵³ Helak, bazen insanların hiç beklemediği anda ve hiç beklemediği yerden gelmiştir.¹⁵⁴ Bazen helak edildikten sonra bir şans daha verilerek tekrar diriltilmişlerdir.¹⁵⁵

Âyetlerde kavimlerin çeşitli şekillerde helak edildikleri zikredilmektedir.

Hz. Nûh'un kavmi Allah'a şirk koşmaları, âyetleri ve elçiyi reddetmeleri sebebiyle¹⁵⁶ tufan ile helak edilmişlerdir. Bu tufandan Nûh'un yaptığı gemiye binen az sayıdaki inanan

¹⁴³ İmâdüddîn Halîl, *et-Tefsîru'l-İslâmî li't-Tarih* (Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1991), 108.

¹⁴⁴ Ejder Okumuş, *Kur'ân'da Toplumsal Çöküş* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2015), 77.

¹⁴⁵ el-Bakara 2/38-39, 129; el-Mâide 5/67; el-A'râf 7/172; Yûnus 10/47; Sebe' 34/28; el-Fâtır 35/24; el-Câsiye 45/24.

¹⁴⁶ Bk: Nuri Tok, *Kur'ân'da Sünnetullah ve Helâk Edilen Kavimler* (Samsun: Etüt Yayınları, 1998); Okumuş, *Kur'ân'da Toplumsal Çöküş*; Abdülbaki Güneş, "Kur'ân'da Sünnetullah ve Toplumların Çöküş Nedenleri", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/1 (2005): 61-93.

¹⁴⁷ el-İsrâ 17/58.

¹⁴⁸ el-Ankebût 29/40.

¹⁴⁹ el-Kasas 28/59.

¹⁵⁰ el-En'âm 6/158; İbrâhîm 14/44.

¹⁵¹ Yûnus 10/98.

¹⁵² Hûd 11/57; el-İsrâ 17/69; el-Kasas 28/81.

¹⁵³ el-A'râf 7/165; el-Ankebût 29/32.

¹⁵⁴ en-Nahl 16/26.

¹⁵⁵ el-Bakara 2/243.

¹⁵⁶ Nûh 71/1-28.

kurtulmuştur.¹⁵⁷ Güneybatı Arabistan'da hüküm sürmüş olan Sebe Krallığı¹⁵⁸ verimli arazileriyle ve refah seviyesi yüksek hayat standartlarıyla tanınmışlardır.¹⁵⁹ Sahip oldukları bu bolluk onları ilahi davete uymamalarına sebep olmuş ve sonuçta Allah onlara sulama amaçlı olarak inşa edilen, büyük bir barajın patlamasıyla meydana gelen Arim seli ile cezalandırmıştır.¹⁶⁰

İlahi cezalandırma şekillerinden bir diğeri şiddetli fırtınadır. Âd kavmi de tıpkı önceki kavimler gibi Allah'a şirk koşmuş, âyetleri ve peygamberi Hûd'u yalanlamışlardır.¹⁶¹ Hz. Hûd onları, bu davranışlarından dolayı ilahi cezaya uğramakla tehdit etmiş, fakat onlar bu uyarıya aldırmanmışlardır.¹⁶² Bunun üzerine azap kendini göstermeye başlamış, önce gökyüzünde bir gözüklep bir kaybolan siyah bir bulut belirmiş ve onlar bunu bir yağmur bir bulutu sanıp sevinmişlerdir.¹⁶³ Fakat bulut, onlara yedi gece sekiz gün aralıksız devam edecek¹⁶⁴ bir kasırga getirmiştir.¹⁶⁵ Semûd kavminin Hz. Salih'e mucize olarak verilmiş olan deveyi kesmeleri üzerine ardı arkası kesilmez felâketler gönderilerek helak edilmişlerdir.¹⁶⁶ Hz. Şuayb'ın kavmi Ashâb-ı Medyen¹⁶⁷ ve Ashâbül-Eyke¹⁶⁸ onu yalanlamalarının sonucu şiddetli deprem ve korkunç bir gürültü ile helak edilmiş ve sanki orada hiç yaşamamış gibi olmuşlardır.¹⁶⁹ Firavun ve adamları Hz. Mûsâ ve İsrâiloğulları'nın sudan geçmesinden sonra suların tekrar birleşmesi sonucu boğularak helak edilmişlerdir.¹⁷⁰

Kur'ân'da Ashâb-ı Karye olarak tanımlanan ve kendilerine gelen elçilerin davetine olumlu yanıt vermeyen topluluğa verilen ceza, sadece sayha (çılgılık) ile helak olmalarıdır.¹⁷¹ Yâsîn Sûresinde anlatılan bu olayın gerçekleştiği yer, zaman ve olayın kahramanı olan kişiler hakkında bilgi verilmemektedir.¹⁷² Kâbe'ye saldıran fil ordusu ise sürü sürü kuşların attığı taşlar ile helak edilmiştir.¹⁷³

¹⁵⁷ Hûd 11/32-42.

¹⁵⁸ Muhammed Esed, *Kur'ân Mesajı-Meal Tefsir*, çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk (İstanbul: İşaret Yayınları, 1999), 2/875-876, 23. Dipnot.

¹⁵⁹ Sebe' 34/15.

¹⁶⁰ Sebe' 34/16-17.

¹⁶¹ Hûd 11/53.

¹⁶² el-A'râf 7/71; el-Ahkâf 46/21-22.

¹⁶³ el-Ahkâf 46/24.

¹⁶⁴ el-Hâkka 69/7.

¹⁶⁵ el-Mü'minûn 23/31-41; ez-Zâriyât 51/41; el-Kamer 54/18-21; el-Hâkka 69/6.

¹⁶⁶ eş-Şems 91/14.

¹⁶⁷ et-Tevbe 9/70; el-Hac 22/44.

¹⁶⁸ el-Hicr 15/78; eş-Şuarâ 26/176; Sâd 38/13; Kâf 50/14.

¹⁶⁹ el-A'râf 7/85-92; Hûd 11/84-95; eş-Şuarâ 26/189.

¹⁷⁰ el-Enfâl 8/54.

¹⁷¹ Yâsîn 36/28-29.

¹⁷² Yâsîn 36/13-27.

¹⁷³ el-Fîl 105/3-4.

Tarih boyunca ilahi davete karşı gelmiş bazı toplumların helak edilmesi hakkında şu değerlendirmelerde bulunabiliriz. Kâinattaki en önemli prensiplerden birisi de düzendir.¹⁷⁴ Cansızlar âleminde bu düzen fizik kanunlarıyla, insanlar dışındaki canlılar âleminde ise içgüdüleri ile kendi iradelerinin etkisi olmadan sağlanmaktadır. Ancak insan söz konusu olduğunda irade devreye girmekte ve sosyal düzeni tesis etmek için bu irade din tarafından doğru yola yönlendirilmektedir. Bir başka ifadeyle insanların Allah tarafından gönderilen dine karşı gelmeleri aynı zamanda onların Allah tarafından kurulması istenen sosyal düzene karşı olmak anlamına gelmektedir. Bu sosyal düzeni bozanlar ise tıpkı bir vücuttaki kanser hücreleri gibi temizlenmelidir. İşte böyle toplumların helak edilmelerinin hikmeti bizce budur.

6.2.2. Mesh/مسح (Şekil Değiştirme):

Allah tarafından insanlara bu dünyada verilen cezalardan bir tanesi de onların maymun ve domuza çevrilmeleridir. İsrailoğullarından cumartesi günü yasağını çiğneyenlere “Aşağılık maymunlar olun!” denilmiş,¹⁷⁵ başka bir âyette ise tağuta tapan bir grup insanı Allah’ın lânet ve gazap ederek, bir kısmını maymunlara ve domuzlara çevirdiği¹⁷⁶ bildirilmiştir. Ancak bu değişimin fiziki mi duygusal mı olduğu hakkında görüş farklılıkları mevcuttur. Bazı âlimler bu değişimin bizzat o hayvanın suretine bürünmek şeklinde gerçekleştiğini ileri sürerken diğer bir grup ise onların huylarının o hayvanlarla özdeşleşmiş huylara benzetildiğini söylemektedirler.¹⁷⁷ Şekil değiştirme (mesh) şeklindeki cezalandırma için “Biz bunu, hem çağdaşlarına hem de sonradan gelenlere ibret veren bir ceza, muttakiler için de bir öğüt kıldık”¹⁷⁸ buyurulması diğer insanların aynı hataya düşmelerini önlemeye yönelik bir açıklamadır.

6.2.3. Rezil Bir Hayat Yaşatma

Allah’ın yapılan kötülöklere karşılık bu dünyada verdiği cezalardan bir tanesi de bu işi yapanların rezil bir hayat sürmeleridir. Âyetlerde Allah’ı anmaktan yüz çevirenlerin mutlaka sıkıntılı bir hayatı olacağı,¹⁷⁹ bilerek ve isteyerek kötölük yapanların aşağılanmışlık içinde yaşayacakları,¹⁸⁰ sağlam bir bilgisi, rehberi ve kitabı olmadığı halde, büyüklük taslayarak, başkalarını Allah yolundan saptırmak amacıyla Allah hakkında tartışıp duran insanların dünyada rezil rüsvâ olacakları,¹⁸¹ imanlı, temiz ve namuslu kadınlara iftira atanların dünyada ve âhirette

¹⁷⁴ el-Mülk 67/3-4.

¹⁷⁵ el-Bakara 2/65.

¹⁷⁶ el-Mâide 5/60.

¹⁷⁷ Konuyla ilgili görüşler için bk. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili* (İstanbul Matbaai Ebuuzziya, 1935), 1/378; Seyyid Kutub, *Fî Zilâli’l-Kur’ân* (Beyrut: Dâru’ş-Şuruk, 1412/1992), 3/1385; Ebu’l-A’lâ Mevdûdî, *Tefhîmu’l-Kur’ân* (İstanbul: İnsan Yayınları, 1999), 1/ 84; Muhammed İzzet Derveze, *et-Tefsîru’l-hadîs* (Kahire: Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, 1383/1963), 2/521.

¹⁷⁸ el-Bakara 2/66.

¹⁷⁹ Tâhâ 20/124.

¹⁸⁰ Yûnus 10/27.

¹⁸¹ el-Hac 22/8-9.

lânetlendikleri,¹⁸² ilahi hakikatleri inkâr edenlere bu dünyada rezilliğin tattırıldığı,¹⁸³ Allah'ın meşitlerinde O'nun adının anılmasına engel olan ve onların harap olması için çalışanlara dünyada rezillik olduğu,¹⁸⁴ rablerini inkâr eden Âd kavminin hem bu dünyada hem de kıyamet gününde lânete uğradıkları,¹⁸⁵ Hz. Mûsâ zamanında Firavun'a uyanları, ders alsınlar diye yıllarca süren kuraklık ve ürün kıtlığı ile cezalandırıldığı,¹⁸⁶ Firavun ve adamlarının peşine lânetin takıldığı¹⁸⁷ İsrâiloğulları'nın yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşmak üzere kutsal topraklardan kırk yıl mahrum bırakıldıkları,¹⁸⁸ buzağıya tapanlara rablerinden bir gazap ve dünya hayatında bir alçaklık erişeceği¹⁸⁹ buzağı heykelini yapan Sâmir'nin artık hayatı boyunca 'Bana dokunmak yok' diyeceği,¹⁹⁰ kendilerine bildirilen İncil'den önemli bir kısmını unutan Hristiyanların aralarına kıyamet gününe kadar sürüp gidecek olan kin ve düşmanlığın sokulduğu,¹⁹¹ Hz. Muhammed zamanındaki münafıklardan ve Yahudilerden küfürde yarışanların dünyadaki hakkı büyük bir rezillik olduğu,¹⁹² Hz. Peygamber ile yaptıkları anlaşmayı bozan Nadiroğullarının sürgün edilmemiş olsalardı bile bu dünyada yine başka bir şekilde mutlaka cezalandırılacakları,¹⁹³ "Allah'ın eli bağlanmış" diyen Yahudilerin arasına kıyamete kadar sürecek düşmanlık ve kin salındığı,¹⁹⁴ Münafıkların her yıl bir veya iki defa musibetlerle sırandıkları¹⁹⁵ bildirilmektedir.

Kanaatimizce burada zikredilen şekillerde cezalandırılmak suretiyle rezil bir hayat yaşamak durumunda bırakılan/bırakılacak kişilerin dünyadan beklentileri belirleyici olmaktadır. Bu kişilerin geçerli bir Allah ve âhiret inancı sahibi olmamaları dünyaya bakışlarını tamamen maddeci bir karaktere bürümektedir. Sonuçta bir takım maddi kazanımlar elde etseler bile insanın fitratındaki doyumsuzluk onları huzursuz bir yaşama mahkûm etmektedir.

6.2.4. Bazı Helal Yiyeceklerin Haram Kılınması Şeklinde Cezalandırma

Kur'ân'da, insanların yaptıkları kötü davranışlara karşılık olarak normalde helal olan bazı yiyeceklerin haram kılındığından bahsedilmektedir. Âyetlerde bu hükmün sadece Yahudiler için uygulandığı anlaşılmaktadır. İlgili âyetlerde Yahudilere has olmak üzere bütün tırnaklı hayvanlar ile sırtlarında veya bağırsaklarında bulunan ya da kemiğe karışan yağlar dışında, sığır ve koyunun

¹⁸² en-Nûr 24/23.

¹⁸³ ez-Zümer 39/26.

¹⁸⁴ el-Bakara 2/114.

¹⁸⁵ Hûd 11/60.

¹⁸⁶ el-A'râf 7/129.

¹⁸⁷ el-Kasas 28/42.

¹⁸⁸ el-Mâide 5/26.

¹⁸⁹ el-A'râf 7/152.

¹⁹⁰ Tâhâ 20/97.

¹⁹¹ el-Mâide 5/14.

¹⁹² el-Mâide 5/41.

¹⁹³ el-Haşr 59/3.

¹⁹⁴ el-Mâide 5/64.

¹⁹⁵ et-Tevbe 9/126.

iç yağlarının haram kılındığı dile getirildikten sonra onların taşkınlıkları yüzünden böyle cezalandırıldığı ifade edilmektedir.¹⁹⁶ Bu taşkınlıkların neler olduğu hakkında, peygamberleri haksız yere öldürmeleri, faizi helal saymaları ve insanları Allah'ın dininden alıkoymaları gibi bir takım hususlar zikredilmektedir.¹⁹⁷

Konuyla ilgili olarak Âl-i İmrân Sûresinin 93'üncü âyetinde Tevrat indirilmeden önce, İsrâil'in kendisine haram kıldıkları dışında, yiyeceklerin her türlüünün İsrâiloğulları'na helâl olduğu bildirilmektedir. Bu konudaki rivâyetlerden Hz. Ya'kûb'un yakalanmış olduğu bir hastalıktan kurtulmak için deve etini ve sütünü kendisine yasakladığı anlaşılmaktadır.¹⁹⁸ Daha sonra gelenler ise onun bu davranışını kendilerine esas alarak bunları kendilerine haram saymışlardı. İşte âyette onların bu yaptıklarına değinilmektedir. Daha sonra Allah Yahudilerin, taşkınlıkları yüzünden birçok temiz yiyeceği Tevrat'ta kendilerine haram kılınmıştır. Kur'ân'da bu olaya değinen Nisâ 4/160; En'âm 6/146 âyetleri nazil olunca Yahudiler böyle bir olayın gerçekleşmiş olduğunu kabul etmediler ve bu âyetlerde sayılan yiyeceklerin, Hz. Mûsâ'dan önceki peygamberler zamanında da haram olduğunu iddia etmişlerdir. Oysa bu yiyecekleri Hz. Mûsâ'ya indirilmiş olan Tevrat haram kılmıştır. Âl-i İmrân Sûresindeki âyette “*De ki: “Doğru söylüyorsanız Tevrat'ı getirip okuyun!”*” denilmek suretiyle Yahudilerin bu iddialarının asılsız olduğunu belirtmektedir.¹⁹⁹

6.2.5. İnsanlar Aracılığıyla Cezalandırma

Kur'ân'da Allah'ın insanların bir kısmı ile diğer kısmını engellemesi olmasaydı yeryüzünde düzenin bozulacağı²⁰⁰ ve içerisinde Allah'ın adının çokça anıldığı ibadethanelerin yıkılıp gideceği²⁰¹ belirtilmektedir. Bu âyetlerden de yeryüzündeki insanlar arasındaki sosyal düzenin kurulması ve devam ettirilmesi konusunda Allah'ın yine insanları görevlendirdiğini anlamaktayız. Bu görevin nasıl gerçekleştiği hakkında da bazı âyetlerde Allah'ın bu dünyada kötülük kaynağı olan insanları diğer insanlar ile cezalandırdığından bahsedilmektedir.

Allah, müminlere müşriklere ve münafıklara karşı savaşmalarını emrederken “*Onlarla savaşın ki, Allah onları sizin elinizle cezalandırsın*”,²⁰² “*Allah ya katından bir belâ gönderecek veya sizin cezanızı bizim elimizle verecektir*”²⁰³ ve “*onlar yaptıklarına son vermezlerse seni onların üzerine sevk edeceğiz*”²⁰⁴ onların cezalarını müminler vasıtasıyla vereceğini belirtmektedir. Allah böyle yapmasının sebebini ise “*Allah dileseydi onları bizzat cezalandırırdı, fakat sizleri birbirinizle denemek*

¹⁹⁶ el-En'âm 6/146; en-Nahl 16/118.

¹⁹⁷ Mukâtil, *Tefsîr*, 2/492.

¹⁹⁸ Mukâtil, *Tefsîr*, 1/290.

¹⁹⁹ Şevkânî, *Fethu'l-Kadîr*, 1/414.

²⁰⁰ el-Bakara 2/251.

²⁰¹ el-Hac 22/40.

²⁰² et-Tevbe 9/14-15.

²⁰³ et-Tevbe 9/52.

²⁰⁴ el-Ahzâb 33/60-61.

istiyor"²⁰⁵ demek suretiyle açıklamaktadır.

Buraya kadar ki bölümde aktardığımız âyetlerde Allah tarafından geçmiş toplumlara verilen cezalardan bahsedilmesinin sebebi, peygamberlere ve onların getirdiği ilahi dine karşı çıkmamanın ve inkâr etmenin sonucunu göstermesi açısından inkârcıları uyarmaktır.²⁰⁶

6.2.6. Kisas ve Had Cezalarının Uygulanması

Kur'ân'da insanların işlemiş olduğu bazı suçların karşılığı olarak bu dünyada çarptırılmaları gereken cezalardan, daha özel anlamıyla kisas ve had cezalarından bahsedilmektedir. Kasten cinayet işleminin karşılığı kisas²⁰⁷ iken, zinâ etmek²⁰⁸, iffetli bir kadına zinâ iftirası atmak²⁰⁹, eşkıyalık yaparak toplum düzenini bozmak²¹⁰ ve hırsızlık yapmak²¹¹ gibi olumsuz eylemler için ilgili âyetlerde belirtilen cezaların uygulanması emredilmektedir. Bu cezaların uygulanmasından da devlet ve ilgili kurumları sorumludur.²¹²

6.2.7. Keffaretler Aracılığıyla Yaptırım Uygulama

Kur'ân'da yapılan bazı davranışların sonucunda yine bu dünyada o davranışı yapan birey tarafından yerine getirilmesi gereken cezalar vardır. Bunlara örnek bir şarta bağlanan yemini bozmak²¹³, eşine zihâr yapmak²¹⁴, hatâen adam öldürmek²¹⁵ gibi eylemler sebebiyle yerine getirilmesi istenen keffaretleri sayabiliriz. Ayrıca Kur'ân'da zikredilmemekle birlikte hadislerde belirtilen kasten oruç bozma²¹⁶ gibi bazı keffaretler vardır.

6.3. Cezalandırmanın Erteleenmesi

Kur'ân'da yapılan kötülüklerin cezalarının bir kısmının yine bu dünyada verileceğinden bahsedilirken bazı âyetlerde de bu cezaların hemen verilmeyip erteleneceği belirtilmektedir.

Bu âyetlerde; insanların kendileri hakkındaki iyi şeylerin hemen gerçekleşmesini istedikleri gibi yine kendileri hakkındaki kötü şeylerin de hemen gerçekleşmesini istedikleri ancak onların bu isteklerinin yerine getirilmeyip içinde buldukları azgınlıklar içinde bocalayıp

²⁰⁵ Muhammed 47/4.

²⁰⁶ el-Bakara 2/66, 210, 214; Âl-i İmrân 3/137, 142; el-En'âm 6/6, 158; et-Tevbe 9/16; Hûd 11/89; el-Mü'minûn 23/115; el-Mü'min 40/21; el-Kıyâmet 75/36.

²⁰⁷ el-Bakara 2/178; en-Nisâ 4/92-93; el-Mâide 5/32.

²⁰⁸ en-Nûr 24/2. Bkz. en-Nisâ 4/15-16.

²⁰⁹ en-Nûr 24/4.

²¹⁰ el-Mâide 5/33.

²¹¹ el-Mâide 5/38.

²¹² Alâaddîn ebî Bekr b. Mes'ûd el-Kâsânî, *Bedâ'iu's-Sanâ'î fi tertîbi's-şerâ'î* (Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1406/1986), 7/57.

²¹³ el-Mâide 5/89.

²¹⁴ el-Mücâdile 58/3-4.

²¹⁵ en-Nisâ 4/92.

²¹⁶ Müslim, "Sıyâm", 81; Buhârî, "Savm", 30; Mâlik b. Enes Ebû Abdillâh b. Mâlik b. Ebî Âmir, *el-Muvatta'*, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1406/1985), "Sıyâm", 9; İbn Mâce, "Sıyâm", 14; Ebû Dâvûd, "Edep", 52.

durmaları için ertelendiği bildirilmektedir.²¹⁷ Bu ertelemenin sebebi olarak; Allah'ın, insanları işledikleri zulümler yüzünden hemen cezalandırdığı takdirde yeryüzünde hiçbir canlının kalmayacağı dile getirilmektedir.²¹⁸

Allah, insanların mağfiret dilemeleri halinde bu cezalandırmanın erteleneceğini,²¹⁹ ancak süreleri dolduğunda artık duydukları pişmanlığın onlara bir fayda sağlamayacağını²²⁰ ve o azabı bir an bile ne erteleyip ne de öne alabilecekleri vurgulamaktadır.²²¹ Bir yandan da Hz. Peygamber'e kendisine iman etmeyenlere bu dünyada verilecek cezanın bir kısmının gösterilebileceği ve gösterilmeyebileceği ancak nihayetinde onların hesap vermek üzere Allah'a döneceği bildirilerek moral verilmektedir.²²² Allah kendilerine uyarıcı olarak bir peygamber göndermedikçe bir toplumu helak etmeyeceğini²²³ ayrıca peygamberin içlerinde bulunduğu veya tevbe ettikleri sürece yine onlara azap etmeyeceğini beyan etmektedir.²²⁴ Cezalandırmanın ertelenmesi Allah'ın katından daha önceden verilmiş bir sözdür.²²⁵

Azabın ertelenmesinin amacının kötü amelleri işleyenlerin musibetler karşısında nasıl bir tavır takınacaklarının denenmesi veya onların da her insan gibi belli bir zamana kadar dünyadan nasiplendirilmeleri olduğu belirtilmiştir.²²⁶

İlahi imtihanın hikmetine uygun olarak insanlar dünya hayatlarında yapmış oldukları kötülükler sebebiyle hemen cezalandırılmamış ve pişmanlık duyarak tevbe etmelerine ve kendilerine çeki düzen vermelerine imkân tanınmıştır.

7. Dünyadaki Karşılıkların Âhirete Etkisi

Nimetlerin ve musibetlerin bu dünyada hem kötülere hem de iyilere verilmesi karşısında; “bunların yapılan amellerin karşılığı olmadığı, çünkü dünyanın teklif ve imtihan yeri olup, amellerin karşılıkları olan ceza ve mükâfatın âhirette görüleceği, dünyanın aynı anda hem teklif hem de karşılık yeri olamayacağı” görüşü dile getirilmiştir. Ancak bu görüşe insanların başına gelen her türlü sıkıntının onun işlemiş olduğu bir kötülük veya söylemiş olduğu bir söz sebebiyle geldiğini bildiren âyetler²²⁷ ve hadisler²²⁸ delil gösterilmek suretiyle itiraz edilmiştir. Bu itiraza karşılık olarak ise bu musibetlerin bir cezalandırma değil de bir imtihan vesilesi olarak insanların

²¹⁷ Yûnus 10/11; er-Ra'd 11/6, 31-32; el-Hicr 15/3; en-Nahl 16/55; el-Kehf 18/58; Meryem 19/75; el-Enbiyâ 21/44; el-Hac 22/47-48; ez-Zümer 39/8; Fussilet 41/50; ez-Zuhruf 43/83; et-Tegâbün 64/17; et-Târik 86/15-17.

²¹⁸ en-Nahl 16/61; el-Fâtır 35/45.

²¹⁹ Hûd 11/3.

²²⁰ el-Mü'min 40/85.

²²¹ en-Nahl 16/61.

²²² Yûnus 10/46; er-Ra'd 13/40; İbrâhîm 14/42; el-Mü'min 40/77; ez-Zuhruf 43/41-42.

²²³ el-Kasas 28/59.

²²⁴ el-Enfâl 8/33.

²²⁵ Yûnus 10/19; Hûd 11/8; el-İsrâ 17/58; Tâhâ 20/129; en-Nûr 24/14; el-Ankebût 29/53; eş-Şûrâ 42/21.

²²⁶ el-Enbiyâ 21/111; eş-Şuarâ 26/205-206; Yâsîn 36/44.

²²⁷ en-Nisâ 4/160; eş-Şûrâ 42/30,34.

²²⁸ Tirmizi, “Tefsiru'l-Kur'ân”, 43.

başlarına geldiği şeklinde cevap verilmiştir.²²⁹ Buna bağlı olarak dünyada yaptıkları kötü amelleri sebebiyle yine dünyada ceza çeken insanların âhirette bu suçları sebebiyle tekrar cezalandırılıp cezalandırılmayacakları hususu da tartışılan konulardan biridir. Bir görüşe göre, işlediği bir suçun cezasını dünyada çekmiş olan bir kişinin bu günahından pişmanlık duyarak Allah'a tevbe etmesi halinde onun tevbesinin kabul edileceğini bildiren âyetler²³⁰ delil gösterilerek bu kişinin âhirette ayrıca ceza görmeyeceği ileri sürülmektedir. Nitekim Ubâde b. Sâbit'ten nakledilen bir hadiste Resûlullah, "Allah'a şirk koşmamak, çalmamak ve zinâ etmemek üzere bana bey'at ediniz" dedikten sonra, "Sizden her kim sözünü tutarsa onun mükâfatını Allah verecektir, her kim bunlardan birini işler ve bundan dolayı cezalandırılırsa, o ceza kendisi için keffarettir..."²³¹ Yine Hz. Ali'nin Resûlullah'tan naklettiği belirtilen: "Allah affettiği günahlar sebebiyle kulunu âhirette cezalandırmayacak kadar izzet ve kerem sahibidir. Yine kulunu dünyada cezalandırdığı günahlar sebebiyle âhirette bir daha cezalandırmayacak kadar da adildir"²³² şeklindeki hadis de bu konuda delil olarak zikredilmektedir.

Râzî, müminlerin günahlarının Allah tarafından iki sınıfa ayrıldığını ve Allah'ın bunlardan bir kısmını dünyada o müminin başına gelen musibetler vesilesiyle örtüğünü diğer kısmını da yine dünyada affettiğini nakletmektedir.²³³ Ancak bu durum başına gelen musibetlere sabreden ve işledikleri günahlardan pişmanlık duyup tevbe eden müminler için geçerlidir.

İnkârcılar ve günahkârlar için ise "Allah'a ve peygamberine karşı savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası ancak ya öldürülmeleri veya asılmaları yahut el ve ayaklarının çapraz olarak kesilmesi ya da buldukları yerden sürgün edilmeleridir. Bu, onların dünyada uğradıkları aşâğılayıcı cezadır. Âhirette ise onlar için büyük bir azap vardır."²³⁴ âyetinin son kısmında da açıkça belirtildiği üzere hem dünyada hem de âhirette ayrı ayrı cezalandırma gerçekleşecektir.

Özellikle Tevbe Sûresinin 74'üncü âyetindeki "Eğer pişman olup tövbe ederlerse bu kendilerinin iyiliğine olur; yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da âhirette de elem verici bir azaba uğratar" ifadesinden iki taraflı cezalandırmanın işledikleri günahlardan tevbe etmeyenler için geçerli olduğu açıkça belirtilmektedir.

Allah, "Belki dönüş yaparlar diye, onlara o büyük azaptan önce daha yakın azaptan muhakkak tattıracağız."²³⁵ buyurmak suretiyle kötülük yapan kişilere bu dünyada bir takım cezaların

²²⁹ Râzî, *Mefâtîhu'l-gayb*, 27/600.

²³⁰ el-Bakara 2/54, 160, 279; Âl-i İmrân 3/89; en-Nisâ 4/16, 48, 92, 116; el-Mâide 5/34, 39; el-En'âm 6/54; el-A'râf 7/153; et-Tevbe 9/5, 11, 74, 118.

²³¹ Tirmizî, "Hudûd", 12.

²³² Vâhidî, *el-Vasît*, 4: 55.

²³³ Râzî, *Mefâtîhu'l-gayb*, 27: 601.

²³⁴ el-Mâide 5/33. Ayrıca bk. el-Mâide 5/41; el-Enfâl 8/14; et-Tevbe 9/101; Hûd 11/60; er-Ra'd 13/34; el-Kehf 18/87; Tâhâ 20/127; el-Hac 22/8-9; en-Nûr 24/19, 23; el-Kasas 28/42; ez-Zümer 38/26; el-Mü'min 40/46; eş-Şûrâ 42/42; et-Tûr 52/47; el-Kalem 68/33; en-Nâziât 79/25.

²³⁵ es-Secde 32/21.

verilmesinin sebebini açıklamaktadır. Bu âyette geçen yakın azap ile çeşitli musibetler ve belaların, büyük azap ile ise âhiret azabının kastedilmiş olduğu söylenmektedir.²³⁶ Bu âyette insanların başlarına gelen musibetleri kendilerine bir çeki düzen vermek ve Allah'a yönelmek için bir uyarı olarak algılamaları gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

Buna mukabil bazı âyetlerde ise dünya hayatında iyi ameller yapanlara da hem dünyada hem de âhirette ayrı ayrı mükâfat verileceğinden bahsedilmektedir. Nahl Sûresinin 30'uncu âyetinde “...Bu dünyada iyilik yapanlara güzel sonuçlar vardır. Âhiret yurdu daha da hayırlıdır...” denilmek suretiyle diğer benzer âyetlerde olduğu gibi âhiretteki mükâfatın daha üstün olduğu vurgulanmaktadır.²³⁷

Sonuç olarak söz konusu âyetlerden bu dünyada bir kötülük yapan kişilerin o kötülüğün cezasını bu dünyada çekmiş olsun veya olmasın ölümünden önce pişmanlık duyup tevbe etme imkânının bulunduğu ve bu takdirde âhirette ayrıca ceza çekmeyeceği, tevbe etmediği takdirde ise âhirette de ayrıca daha şiddetli bir şekilde azaba uğrayacağı, iyilik yapanların ise bu davranışlarının karşılığında hem bu dünyada hem de âhirette daha üstün şekilde mükâfatlandırılacağı anlaşılmaktadır.

Sonuç

Kur'ân'da kalıcı ve esas olanın âhiret hayatı olduğu vurgulanmakla birlikte âhiret hayatının belirleyicisi olması yönüyle dünya hayatının da önemli olduğu bilinmelidir. Allah, son ilahi hitabında hesap görülme ve sonuç olarak karşılıkların görülme yeri olarak âhireti işaret etmekte ve dünyada yapılan amellerde bu hususun her zaman göz önünde bulundurulmasını istemektedir. Bununla birlikte bazı âyetlerde, dünya hayatında yapılan iyilik ve kötülüklerin bazı karşılıklarının yine bu dünyada görüleceğine değinilmektedir.

Konuyla ilgili olarak ele aldığımız âyetlerin zahirinden amellerin karşılıklarının tam anlamıyla âhirette verileceği, ancak bu mükâfat ve cezaların bir kısmının daha dünyadayken tahakkuk edeceği anlaşılmaktadır. Ancak bu takdirde sorumluluk yeri olan dünya hayatında nasıl olup da amellerin karşılıklarının verildiği gibi sorular karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında nimetlerin ve musibetlerin dünyada hem iyilere hem de kötülere verilmiş olması da konuyu daha karmaşık hale getirmektedir. Bizim kanaatimizce Allah'ın tarihe müdahalesi olarak kabul ettiğimiz toplu helakler hariç diğer nimet ve musibetlerin dünyada yine Allah tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde gerek kişilerin çabaları gerekse çevresel faktörlerin etkisiyle hem iyilere hem de kötülere verilmektedir. Başka bir ifadeyle bunları insanlar kazanmakta veya kaybetmektedir. Ancak Kur'ân'ın bakış açısından burada insanların başlarına gelen nimet ve musibetler karşısında takındıkları tavırların nasıl olması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Nimetleri Allah'tan bilerek şımarayıp şükredenler kazanırken, nimetleri kendinden bilerek şımaranlar ve Allah'ı unutanlar kaybetmektedir. Musibetleri Allah'tan bilip sabredenler ve kendi hatalarını gözden geçirenler

²³⁶ Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, 20/188-192; Zeccâc, *Meâni'l-Kur'ân*, 4/ 208.

²³⁷ Ayrıca bk. Yûsuf 11/56-57; en-Nahl 16/41, 97; el-Kasas 28/60.

kazanırken, musibetler karşısında kendinden başka herkesi ve hatta Allah'ı suçlayanlar kaybetmektedir.

Kaynakça

- Aclûnî, İsmâil b. Muhammed. *Keşfu'l-hafâ*. thk. Abdulhamîd b. Ahmed. 2 cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1420/2000.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaûd - Âdil Mürşid vd. 45 cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Balcı, İsrâfil. "Hz. Peygamber'in Savaşlarında İlahi Yardım". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 29/29 (Mart 2010), 81-135.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ. *Me'âlimu't-tenzîl*. thk. Abdürrezzâk el-Mehdî. 5 cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420/2000.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *Şu'abu'l-îmân*. thk. Abdulali Abdulhâmid Hâmid. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1423/2003.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed b. Züheyr Nâsır. Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsîru'l-Hadîs*. 10 cilt. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1383/1963.
- Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş'as. *es-Sünen*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, 4 cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, ts.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı-Meal Tefsir*. çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 1999.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed. *İhyâu 'ulûmi'd-dîn*. 4 cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Güneş, Abdülbaki. "Kur'an'da Sünnetullah ve Toplumların Çöküş Nedenleri". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/1 (2005), 61-93.
- Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm el-Ferâhîdî. *Kitâbü'l-ayn*. thk. Mehdi el-Mahzûmî- İbrahim el-Samarraî. 8 cilt. Kahire: Dâru'l-Hilâl, ts.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Yeni Ufuk Neşriyat, ts.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm*. 13 cilt. thk: Es'ad Muhammed et-Tayyib, Suudi Arabistan: Mektebetu Nizâr Mustafâ el-Bâz, 3. Baskı, 1419/1998.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sikâ vd. 2 cilt. Mısır: Mektebetü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 2. Baskı, 1375/1955.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Sâmi b. Muhammed Seleme, 8 cilt. Riyad: Dâru Tayyibe li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2. Baskı, 1420/1999.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî. 2 cilt. Mısır: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabî, ts.

- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânu'l-Arab*. 15 cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 3. Baskı, 1414/1993.
- İmâdüddîn Halîl. *et-Tefsîru'l-İslâmî li't-Tarih*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 5. Baskı, 1991.
- Karakaya, Mehmet Murat. *Kur'an'ın Anlaşılmasında Dil Problemi*. İstanbul: Marifet Yayınları, 2003.
- Karakuş, Abdulkadir. "Kur'an Perspektifinden Dünya ve Âhiret Arasındaki Münasebet". *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/12 (Aralık 2018) 203-220.
- Kâsânî, Alâaddîn ebî Bekr b. Mes'ûd. *Bedâ'iu's-sanâ'î fi tertîbi's-şerâ'î*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2. Baskı, 1406/1986.
- Kuşeyrî, Abdülkerîm b. Hevâzin. *er-Risâle*. thk. Abdülhalîm Mahmud – Mahmud b. eş-Şerîf. 2 cilt. Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî. *el-Muvatta'*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1406/1985.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *en-Nüket ve'l-uyûn*. thk. İbn Abdî'l-Maksûd. 6 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-ilmîyye, ts.
- Mevdûdî, Ebu'l-Â'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'an*. 7 cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Muhammed Fuâd Abdülbâkî, *el-Mu'cemü'l-müfehres li elfâzi'l-Kur'an-i'l-Kerîm*, Kahire: Darü'l-Hadîs, ts.
- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsîr*. thk. Abdullah Mahmûd Şehhâte. 5 cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1423/2003.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *el-Câmiu's-sahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Najjar, Fauzi M. "Islam and Modern Democracy". *The Review of Politics* , Apr., 1958, Vol. 20, No. 2 (Apr., 1958), pp. 164-180. Published by: Cambridge University Press for the University of Notre Dame du lac on behalf of Review of Politics Stable. Erişim 5 Temmuz 2020. <http://www.jstor.com/stable/1404926>
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân. *es-Sünen*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. 9 cilt. Halep: Mektebu'l-Matbûâtî'l-İslâmî. 2. Baskı, 1406/1986.
- Okumuş, Ejder. *Kur'an'da Toplumsal Çöküş*. İstanbul: İnsan Yayınları, 5. Baskı, 2015.
- Özsoy, Ömer. *Sünnetullah*. Ankara: Fecr Yayınevi, 4. Baskı, 2017.
- Paçacı, Mehmet. *Kur'an'da ve Kitab-ı Mukaddes'te Âhiret İnancı*. İstanbul: Nun Yayıncılık, 1994.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-gayb*. 32 cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 3. Baskı, 1420/2000.
- Sadr, Muhammed Bâkır. *el-Medresetü'l-Kur'âniyye*. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 2. Baskı, 1434/2013.
- Seyyid Kutub. *Fî Zilâli'l-Kur'an*. 6 cilt. Beyrut: Dâru's-Şuruk, 1412/1992.
- Şahin, İskender. "Dünya Hayatı Çerçevesinde Kur'an'da Yer Alan Fiilî Cezalar". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2013), 61-110.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *Fethu'l-kadîr*. 6 cilt. Dimeşk: Dâru İbn Kesîr, 1414/1993.
- Taberânî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyyub. *el-Mu'cemu's-Sağîr*. thk. Mahmut Şekûr. Beyrut:

- el-Mektebetü'l-İslamî, 1405/1985.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Târîhu'l-umem ve'l-mulûk*. 11 cilt. Beyrût: Dâru't-Türâs, 2. Baskı, 1387/1968.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân fi te'vîli'l-Kur'an*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1420/2000.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *es-Sünen*. 5 cilt. Mısır: Mektebetü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 2. Baskı, 1395/1975.
- Tok, Nuri. *Kur'an'da Sünnetullah ve Helâk Edilen Kavimler*. Samsun: Etüt Yayınları, 1998.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nîsâbü'rî. *el-Vasît fi tefsîri'l-Kur'âni'l-mecîd*. thk. Adil Ahmet Abdu'l-Mevcûd vd., 4 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- Vâkidî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd. *el-Meğâzî*. 3 cilt. Beyrut: Dâru'l-A'lemî, 3. Baskı, 1989.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. 9 cilt. İstanbul: Matbaai Ebuzziya, 1935.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Murtaza Muhammed b. Muhammed b. Muhammed. *Tâcü'l-arûs min cevâhiri'l-kâmus*. Beyrut: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabî, 1975.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl. *Me'âni'l-Kur'an ve i'râbuhu*. thk. Abdulcelil Abduhu Şibli, 5 cilt. Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, 1408/1988.

The Rewards of Deeds in This World According to The Quran

Dr. Mehmet ERGÜN

Extended Summary

Like the whole universe, humans were not created in vain. They are being tested by being held responsible by religion because of the blessing of reason given by Allah.. It is natural that there are those who win and are rewarded and those who are lost and punished where the test takes place. After the Day of Judgment, there will be reward for good deeds and punishment for bad deeds. In the Quran, the hereafter is generally mentioned as the place where the responses of the deeds performed in the worldly life are seen. However, in some verses, it is mentioned that the good or bad deeds people do will be rewarded in this world.

Due to the misinterpretation of some verses stating that the world is a game, entertainment and decoration, it is understood that the world is a place to be abandoned and avoided, especially in Sufism. However, it is stated in the Quran that the world also has an important place. As a matter of fact, when the verses containing negative expressions about the life of the world are examined, it is seen that the main point to be emphasized here is that the limits determined by Allah should not be exceeded by assuming that the world is permanent, and that the deeds will be accounted for. It is stated that all kinds of rewards and punishments to be given to people in the Quran are subject to Allah's permission and that there is no other person to realize or prevent them unless He wishes.

In the verses, it is emphasized that the good deeds done in the world should not be done for a worldly reward. Despite this general understanding of the religion of Islam, it is mentioned in some verses that people can expect a worldly benefit in return for their good deeds. The rewards given in this world in return for deeds considered good in religion can be either material gain or spiritual support. In addition, it is stated that sinners are given from the blessings of this world but the reason given to them is different.

Some punishments are applied to the wicked in order to make some of what they do while in this world. However, calamities and troubles do not only happen to people who denied and rebelled, on the contrary, righteous people, especially prophets, are exposed to many troubles in the world. Punishments in the world take place in the form of destruction of societies, changing the shapes of people, living a disgraceful life, making some halal haram, being punished by other people, legal punishments and penance. Sometimes these punishments can be delayed by God.

As a result of the misinterpretation of the verses on this subject, earthquakes, etc. there are beliefs that people in a natural disaster region are punished by God in this way for being sinful. Sometimes, even though a person who does not obey religious orders and prohibitions achieves success in business life, the failure of a religious person to achieve the same success may decrease the importance of religion in the eyes of people. Again, sometimes people can go off the right path

by being spoiled because of the blessings they have received or by being extremely sorry for the negative situations they have experienced.

A group of scholars say that some deeds are given as rewards or punishments in this world, based on the apparent meaning of the verses that mention the consequences of deeds in this world. Another group argues that the rewards of deeds will only be seen in the hereafter, since the world is not a place of reciprocity, but a place of responsibility, and they say that the blessings achieved in this world or the calamities that come to humans are not a reward but a test.

It is emphasized in the verses that those who want the life of the world and its adornment will be given the full reward for their efforts in this world and will not be harmed in this regard. The fact that everyone, good or bad, benefit from the blessings of this world is a manifestation of Allah's name "Rahman". In some verses, it is stated that the blessings given to them should not be given importance and should not be envied, because the beings possessed in this world are an insignificant benefit compared to the blessings of the hereafter and that their presence in this world cannot save them from being subjected to a severe punishment in the hereafter. As a matter of fact, it is mentioned that the world blessings given to those who do evil are given in order to make them falter in their bad situation and deserve the punishment.

It is stated in the Quran that some rewards will be given to those who do good in the worldly life while in the world, and a better response is expected in the hereafter. In our opinion, God's giving concrete gains to those who obey his orders and avoid their prohibitions; It aims to motivate people who were created hastily to lead Islam and to ensure their perseverance in Islam. We understand from the verses that the reasons for the punishment of wicked people in the world are their mistakes in belief, worship and morality.

Keywords: Tafsir, Quran, Reward, Punishment, World life.

